

**THE REGIONAL SOCIO-IDEOLOGICAL LANDSCAPE OF UZBEKISTAN
IN THE 1920s–1930s**

Karshi State University (KarSU) Faculty of History 1st-Year Master's Student

Shahnoza Abdiyeva

Abstract: This article analyzes the complex socio-political and ideological transformations that took place in Uzbekistan during the 1920s and 1930s. The study reveals regional characteristics of the establishment of Soviet power, the "Hujum" movement, collectivization, and mass repressions. Based on historical facts, it highlights the fate of the national intelligentsia and the clash between traditional values and communist ideology. The article serves to provide a deeper understanding of the factors that shaped the social landscape of the period.

Keywords: Ideological struggle, Uzbek SSR, Hujum movement, collectivization, repression, national intelligentsia, Sovietization.

**1920-1930-YILLARDA O‘ZBEKISTONNING MINTAQAVIY IJTIMOIIY-
MAFKURAVIY MANZARASI**

Annotatsiya: Ushbu maqolada 1920–1930-yillarda O‘zbekistonda kechgan murakkab ijtimoiy-siyosiy va mafkuraviy transformatsiyalar tahlil qilinadi. Tadqiqotda sovet hokimiyatining o‘rnatilishi, "Hujum" harakati, kollektivizatsiya va ommaviy qatag‘onlarning mintaqaviy o‘ziga xosliklari ochib berilgan. Shuningdek, milliy ziyolilarning taqdiri va an‘anaviy qadriyatlarning kommunistik mafkura bilan to‘qnashuvi tarixiy faktlar asosida yoritiladi. Maqola davrning ijtimoiy manzarasini shakllantirgan omillarni tushunishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Mafkuraviy kurash, O‘zbekiston SSR, "Hujum" harakati, jamoalashtirish, qatag‘on, milliy ziyolilar, sovetlashtirish.

Аннотация: В данной статье анализируются сложные социально-политические и идеологические трансформации, происходившие в Узбекистане в 1920–1930-е годы. В исследовании раскрываются региональные особенности

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

установления советской власти, движения «Худжум», коллективизации и массовых репрессий. На основе исторических фактов освещаются судьбы национальной интеллигенции и столкновение традиционных ценностей с коммунистической идеологией. Статья способствует пониманию факторов, сформировавших социальную картину того периода.

Ключевые слова: Идеологическая борьба, Узбекская ССР, движение «Худжум», коллективизация, репрессии, национальная интеллигенция, советизация.

1920–1930-yillarda O‘zbekistonning mintaqaviy ijtimoiy-mafkuraviy manzarasi shiddatli siyosiy to‘qnashuvlar, madaniy sinishlar va jamiyat hayotining barcha jabhalarini sovetlashtirishga qaratilgan murakkab jarayonlar bilan xarakterlanadi. Bu davr nafaqat siyosiy tuzumning o‘zgarishi, balki asrlar davomida shakllangan milliy-diniy qadriyatlar va yangi tatbiq etilayotgan kommunistik mafkura o‘rtasidagi ayovsiz kurash maydoniga aylandi. 1920-yilning boshlarida, xususan Buxoro Xalq Sovet Respublikasi va Xorazm Xalq Sovet Respublikasining tashkil etilishi bilan mintaqada dualistik (ikki yoqlama) hokimiyat va mafkuraviy tarqoqlik vujudga keldi.

Bir tomondan Fayzulla Xo‘jayev, Abdurauf Fitrat va Abdulhamid Cho‘lpon kabi jadidchilik harakati vakillari milliy istiqlol va ma’rifatparvarlik g‘oyalarini ilgari surgan bo‘lsa, ikkinchi tomondan bolsheviklar markazlashgan qizil mafkurani o‘rnatishga intildi. 1924-yildagi milliy-hududiy chegaralanish jarayoni O‘zbekiston SSRning tashkil topishiga olib keldi, biroq bu jarayon mintaqaviy o‘ziga xosliklarni hisobga olmagan holda amalga oshirilgani sababli keyinchalik ko‘plab etnik va hududiy ziddiyatlarga poydevor bo‘ldi. 1925-yilda O‘zbekiston Kompartiyasining birinchi syezdida Vladimir Ivanov va Akmal Ikromov kabi shaxslarning hokimiyat tepasiga kelishi bilan "ijtimoiylashgan" mafkura yanada agressiv tus oldi¹.

¹ Зевелев А.И. Басмачество: возникновение, сущность, крах. — Москва: Наука, 1981. — С. 112-125

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

Ma'naviy jabhada esa "Behudosizlar ittifoqi" (Soyuz voinstvuyushix bezbozhnikov) kabi tashkilotlarning faoliyati 1930-yillarda o'z cho'qqisiga chiqdi. 1928-yildan boshlab O'zbekiston hududida jami 12 000 ga yaqin masjid va 400 dan ortiq cherkovlar yopib qo'yildi yoki omborxonalariga, klublarga aylantirildi. Bu jarayonlarda mahalliy yoshlardan tashkil topgan "Qizil o'tov" (Krasnaya chayxana) va komsomol tashkilotlari asosiy mafkuraviy targ'ibotchilar sifatida foydalanildi².

1932-yilda e'lon qilingan "Xudosiz besh yillik" rejasi doirasida 1937-yilga kelib O'zbekistonda birorta ham rasmiy diniy muassasa qolmasligi maqsad qilingan edi. Biroq, mintaqaviy xususiyat sifatida shuni aytish kerakki, aholi "yashirin islom" (parallel islam) shakliga o'tdi, ya'ni diniy marosimlar uy sharoitida, maxfiy tarzda davom ettirilaverdi. Bu esa jamiyatda "rasmiy sovet qiyofasi" va "haqiqiy milliy qiyofa" o'rtasidagi psixologik dualizmi (ikkilanishni) vujudga keltirdi.

1920-yillarning ikkinchi yarmida mintaqadagi mafkuraviy kurashning eng keskin ko'rinishi "Hujum" harakati (1927-yil 8-martdan boshlangan) bo'ldi. Bu harakat rasman ayollarni ozod qilish shiori ostida o'tkazilgan bo'lsa-da, amalda asriy qadriyatlarga qarshi qaratilgan ma'naviy zarba edi. Birgina 1927-yilning birinchi choragida O'zbekistonda 10 000 dan ortiq ayol paranji tashladi, biroq bu jarayon jamiyatda kuchli qarshilikka uchradi. Farg'ona vodiysida Tojixon Shodiyeva kabi faollar yangi tuzum tarafida turib targ'ibot yuritgan bo'lsa, aksincha, mintaqaviy ruhoniylar va konservativ qatlam buni din va shariatga tajovuz deb baholadi³.

1928-yilga kelib, O'zbekistonda 200 dan ortiq ayol mafkuraviy nizolar qurboni bo'ldi. Shu bilan birga, diniy muassasalarga qarshi kurash doirasida 1920-yilda faoliyat ko'rsatgan 12 000 ga yaqin maktab va madrasalar soni 1930-yilga kelib keskin kamaytirildi, ularning o'rniga sho'ro maktablari joriy etildi. 1929-yilda arab alifbosidan

² Пауль Ф. Социалистическая реконструкция хозяйства Средней Азии. — Ташкент: Госиздат УзССР, 1934. — С. 45-58.

³ Люшкевич Ф.Д. Этнографические группы населения Узбекистана в 20-30-е годы. — Ленинград: Наука, 1970. — С. 89-104.

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

lotin alifbosiga o‘tilishi (Yanalif) esa xalqni o‘zining ko‘p asrlik yozma merosidan uzib qo‘yishga qaratilgan strategik mafkuraviy harakat edi.

1930-yillarning boshlarida ijtimoiy-mafkuraviy manzara jamoalashtirish (kollektivizatsiya) va "quloqlashtirish" siyosati bilan yanada og‘irlashdi. 1930–1932-yillar oralig‘ida O‘zbekistonda 40 000 dan ortiq boy-badavlat va o‘rta hol dehqon xo‘jaliklari "quloq" sifatida tugatildi va ularning katta qismi Ukrainaning shimoliy hududlariga yoki Sibirga surgun qilindi. Bu jarayon iqtisodiy zarba bo‘lish bilan birga, qishloq joylaridagi an‘anaviy ijtimoiy ierarxiyani yo‘q qilishga qaratilgan edi⁴.

Munavvar Qori Abdurashidxonov kabi milliy mafkura yetakchilari 1929–1931-yillardagi "Milliy ittihad" va "Milliylik" ishlari doirasida qatag‘on qilinishi, ziyolilar qatlamini qo‘rquv ostida saqlashni maqsad qilgan edi. 1934-yilda O‘zbekiston yozuvchilar uyushmasining tashkil etilishi bilan adabiyot va san‘at to‘liq "sotsialistik realizm" qolipiga solindi. Endilikda ijodkorlar xalq dardi emas, balki "besh yillik reja" va "paxta mustaqilligi" haqida yozishga majburlandi. 1932-yilda O‘zbekistonda paxta yetishtirish hajmi 1913-yilga nisbatan 2 barobardan oshgan bo‘lsa-da, bu yutuqlar xalqning ocharchiligi va ijtimoiy huquqlari toptalishi hisobiga bo‘ldi⁵.

1937–1938-yillar O‘zbekistonning ijtimoiy-mafkuraviy manzarasi uchun eng qora sahifa — "Katta qatag‘on" (Bolshoy terror) davri bo‘ldi. 1937-yil 3-avgustda e‘lon qilingan NKVDning 00447-sonli buyrug‘i asosida "aksilinqilobiy elementlar"ni yo‘q qilish boshlandi. O‘zbekiston SSR rahbarlari Akmal Ikromov va Fayzulla Xo‘jayevning 1937-yilda "millatchilik" va "panturkizm"da ayblanib qamoqqa olinishi, milliy davlatchilik g‘oyasining so‘nggi uchqunlarini ham so‘ndirdi. Statistik ma‘lumotlarga ko‘ra, birgina 1937–1938-yillarda O‘zbekistonda 14 000 dan ortiq shaxs otuvga hukm qilindi, 40 000 dan ortig‘i qamoq lagerlariga jo‘natildi.

⁴ Хайдаров М.Х. История коллективизации сельского хозяйства в Узбекистане. — Ташкент: Фан, 1982. — С. 160-175.

⁵ Вахабов М.Г. Формирование узбекской социалистической нации. — Ташкент: Госиздат УзССР, 1961. — С. 210-225.

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

Fitrat, Cho'lpon, Qodiriy kabi millat ma'rifatparvarlarining jismonan yo'q qilinishi mintaqadagi intellektual va ma'naviy hayotni falaj holga keltirdi. Mafkura endi yagona "shaxsga sig'inish" (Stalin) tamoyili asosida qurildi. Shaharlarda ulkan "Sotsgorod"lar qurilishi boshlangan bir paytda, qishloqlarda ijtimoiy adolatsizlik va mafkuraviy tazyiq eng yuqori nuqtaga chiqdi.

1938-yilning oxiriga kelib, O'zbekistonning mintaqaviy manzarasi to'liq sovet andozasiga moslashtirildi, milliy o'ziga xosliklar faqat "shaklan milliy, mazmunan sotsialistik" tamoyili doirasida ruxsat etiladigan bo'ldi. Bu yigirma yillik davr o'zbek xalqining ijtimoiy xotirasida chuqur iz qoldirgan, milliy o'zlikni anglash yo'lidagi ulkan yo'qotishlar va majburiy mafkuraviy transformatsiyalar davri sifatida tarix sahifalariga muhrlandi⁶.

1920–1930-yillardagi O'zbekistonning ijtimoiy-mafkuraviy manzarasini to'ldiruvchi yana bir muhim jihat — bu iqtisodiy majburlov va ma'naviy tazyiqning o'zaro uyg'unlashuvidir. 1920-yillarning o'rtalarida O'zbekistonda "Paxta mustaqilligi" shiori ostida yuritilgan siyosat nafaqat iqtisodiy, balki o'ta kuchli mafkuraviy qurolga aylandi. 1929-yilda Butunittifoq miqyosida e'lon qilingan "buyuk burilish" yili O'zbekiston qishloqlariga "sinfy kurash"ni olib kirdi⁷.

Bu jarayonda shaxs sifatida Akmal Ikromov va Fayzulla Xo'jayevlar markazning bosimi ostida qishloq xo'jaligini to'liq paxta yakkahokimligiga moslashtirishga majbur bo'ldilar. 1930-yilga kelib, O'zbekistonning sug'oriladigan yerlarining deyarli 70-80 foizi paxta ekinlari bilan band qilindi, bu esa mintaqaviy oziq-ovqat xavfsizligiga zarba berib, aholining moddiy jihatdan davlatga to'liq qaram bo'lib qolishiga olib keldi. Ijtimoiy manzaraning eng ayanchli nuqtasi shunda ediki, dehqonlar o'z yeridan mahrum qilinib, "kolxozchi" maqomiga o'tkazildi va ularning mehnati evaziga beriladigan "ish kuni" (trudoden) tizimi amalda majburiy mehnatning yangi ko'rinishi edi.

⁶ Шамсутдинов Р.Т. Расправа над узбекским крестьянством (Декулакизация в Узбекистане). — Ташкент: Шарк, 2001. — С. 55-72.

⁷ Агзамходжаев С. Туркестанская автономия: борьба идей и политических взглядов. — Ташкент: Мозийдан садо, 1996. — С. 130-145.

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

Ma'naviy jabhada esa "Behudosizlar ittifoqi" (Soyuz voinstvuyushix bezbozhnikov) kabi tashkilotlarning faoliyati 1930-yillarda o'z cho'qqisiga chiqdi. 1928-yildan boshlab O'zbekiston hududida jami 12 000 ga yaqin masjid va 400 dan ortiq cherkovlar yopib qo'yildi yoki omborxonalariga, klublarga aylantirildi. Bu jarayonlarda mahalliy yoshlardan tashkil topgan "Qizil o'tov" (Krasnaya chayxana) va komsomol tashkilotlari asosiy mafkuraviy targ'ibotchilar sifatida foydalanildi⁸.

1932-yilda e'lon qilingan "Xudosiz besh yillik" rejasi doirasida 1937-yilga kelib O'zbekistonda birorta ham rasmiy diniy muassasa qolmasligi maqsad qilingan edi. Biroq, mintaqaviy xususiyat sifatida shuni aytish kerakki, aholi "yashirin islom" (parallel islam) shakliga o'tdi, ya'ni diniy marosimlar uy sharoitida, maxfiy tarzda davom ettirilaverdi. Bu esa jamiyatda "rasmiy sovet qiyofasi" va "haqiqiy milliy qiyofa" o'rtasidagi psixologik dualizmi (ikkilanishni) vujudga keltirdi.

Ta'lim sohasidagi transformatsiyalar ham o'ta ziddiyatli kechdi. 1930-yil 14-avgustda e'lon qilingan "Umumiy majburiy boshlang'ich ta'lim to'g'risida"gi qaror savodxonlik darajasini raqamlarda oshirgan bo'lsa-da (1939-yilga kelib savodxonlik 70 foizdan oshdi), bu ta'lim to'liq markazlashgan kommunistik g'oya bilan sug'orilgan edi. O'sha davrda Munavvar Qori Abdurashidov tomonidan asos solingan "usuli jadid" maktablarining tajribalari butunlay inkor etildi⁹.

Buning o'rniga maktab darsliklariga Stalin va Lenin shaxsi ilohiylashtirilgan matnlar kiritildi. 1934-yilda O'zbekiston SSR Fanlar qo'mitasining tashkil etilishi ilm-fanni markazga bo'ysundirishning navbatdagi bosqichi bo'ldi. Arxeologiya, tarix va tilshunoslik sohalari faqat "sinfy yondashuv" nuqtayi nazaridan o'rganila boshlandi, bu esa milliy tarixning ko'plab sahifalarini "reaksion" deb e'lon qilinishiga va darsliklardan chiqarib tashlanishiga sabab bo'ldi.

⁸ Раджабов К.К. Массовые репрессии в Узбекистане в 1937-1938 годах. — Ташкент: Фан, 2007. — С. 18-35.

⁹ Хасанов М. Жизнь и деятельность Файзуллы Ходжаева в архивных документах. — Ташкент: Узбекистан, 1990. — С. 142-158.

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

1930-yillarning ikkinchi yarmi, ayniqsa 1937-yilning may oyida Akmal Ikromovning "burjua millatchisi" sifatida ayblanishi bilan boshlangan yangi qatag'on to'liqini jamiyatdagi ijtimoiy qo'rquvni mutlaq darajaga chiqardi. NKVDning maxsus "uchlik"lari (troyka) sud va tergovsiz hukm chiqarish vakolatiga ega bo'lib, ular tomonidan bir kunda yuzlab insonlar taqdiri hal qilinardi. Farg'ona vodiysi, Buxoro va Samarqand kabi qadimiy madaniyat markazlarida milliy ziyolilarning deyarli 90 foizi qatag'on qilindi.

Bu davrda ijtimoiy hayotda "chaqimchilik" (donositelstvo) rag'batlantiriladigan illatga aylandi, bu esa o'zbek oilalari va mahalla tizimidagi asriy ishonch rishtalariga qattiq zarba berdi. 1938-yilga kelib O'zbekistonning ijtimoiy-mafkuraviy manzarasi to'liq bir xillashtirilgan (unifikatsiya qilingan) va markazga so'zsiz bo'ysunadigan "sovet kishisi"ni shakllantirishga yo'naltirilgan totalitar tizimga aylandi. Ushbu og'ir davrning asoratlari xalq xotirasida o'nlab yillar davomida saqlanib qoldi va milliy o'zlikni anglash jarayonini sun'iy ravishda to'xtatib turdi¹⁰.

1920–1930-yillarda O'zbekistonda kechgan mafkuraviy transformatsiyalar va ijtimoiy-siyosiy siljishlarning tarixiy asoslari hamda sabablari tasodifiy bo'lmay, ular uzoq muddatli strategik maqsadlar va o'sha davrdagi global siyosiy vaziyat bilan bog'liq edi. Quyida ushbu jarayonlarning asosiy sabablari va poydevori ilmiy-tarixiy jihatdan asoslab beriladi:

Birinchidan, chorizm mustamlakachilik siyosatining sovet shakliga o'tishi. 1917-yilgi Oktabr to'ntarishidan so'ng, bolsheviklar chor Rossiyasining mustamlakachilik asoratidan voz kechishni va'da qilgan bo'lsalar-da, amalda "yagona va bo'linmas" imperiyani saqlab qolishga intildilar. 1917-yil noyabridagi "Rossiya xalqlari huquqlari deklaratsiyasi" qog'ozda qolib ketdi¹¹. 1918-yilda Turkiston Muxtoriyatining qonga botirilishi va keyinchalik 1920-yilda Buxoro hamda Xiva xonliklarining ag'darilishi

¹⁰ Ражабов Қ. Бухоро Халқ Совет Республикаси: тарих, сиёсат, мафкура. — Тошкент: Маънавият, 2005. — Б. 95-110.

¹¹ Алимова Д.А. Ўзбекистонда жадиличилик ва миллий истиқлол ғоялари. — Тошкент: Фан, 2000. — Б. 120-135.

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

mintaqani to'liq sovet mafkurasi ostiga olishning tarixiy poydevori bo'ldi. Sababi, markaz uchun bu hudud nafaqat xomashyo bazasi, balki Sharqqa inqilobiy g'oyalarni eksport qilish uchun strategik platsdarm (maydon) edi.

Ikkinchidan, jadidchilik va milliy uyg'onish harakatini jismonan yo'q qilish zarurati. 1920-yillarda Munavvar Qori, Fitrat, Cho'lpon va Behbudiy kabi ziyolilar tomonidan shakllantirilgan milliy istiqlol g'oyasi bolsheviklarning "proletariat diktaturasi" mafkurasi bilan tubdan zid edi. Tarixiy sabab shundan iborat ediki, jadidlar xalqni ma'rifat va milliy o'zlik orqali ozodlikka yetaklamoqchi edi, sovetlar esa xalqni "sovet kishisi" degan yagona qolipga solishni ko'zladi. 1924-yildagi milliy-hududiy chegaralanish ham aynan mana shu milliy birlikni parchalash va "bo'lib tashla, hukmronlik qil" tamoyilini amalga oshirishning bir ko'rinishi edi¹².

Uchinchidan, iqtisodiy qaramlik va paxta yakkahokimligining mafkuraviy asosi. 1920-yillarning oxiriga kelib, SSSR G'arbdan iqtisodiy jihatdan uzilib qolishi natijasida "paxta mustaqilligi"ga erishishni hayot-mamot masalasi deb bildi. Buning tarixiy asosi sifatida 1929-yildagi kollektivizatsiya (jamoalashtirish) siyosatini ko'rsatish mumkin. Dehqonlarni yeridan ayirish va ularni kolxozlarga majburiy kiritish orqali markaz qishloq ustidan to'liq mafkuraviy nazorat o'rnatdi. Boy-badavlat qatlamning "quloq" sifatida yo'q qilinishi esa qishloqdagi an'anaviy rahbarlik tuzilmasini sindirish va xalqni moddiy jihatdan markazga qaram qilishga qaratilgan edi.

To'rtinchidan, diniy va milliy qadriyatlarining kommunistik dunyoqarashga to'sqinlik qilishi. O'zbekiston xalqining islom dini bilan bog'liq asriy an'analari marksistik-lenistik ateizm (xudosizlik) mafkurasiga mutlaqo qarshi edi. Bolsheviklar tushunib yetishdiki, modomiki xalq din va shariat atrofida birlashar ekan, sovet hokimiyati hech qachon mustahkam bo'lmaydi. Shuning uchun 1927-yildagi "Hujum" harakati va 1930-yillardagi ommaviy "xudosizlik" kampaniyalari tarixiy zarurat sifatida

¹² Қосимов Б. Миллий уйғониш: жасрат, маърифат, фидоийлик. — Тошкент: Маънавият, 2002. — Б. 160-178.

ko'rildi. Arab yozuvidan lotinga, so'ngra kirillga o'tilishi (1929-1940) esa millatni o'zining ming yillik madaniy ildizlaridan uzib qo'yishning eng samarali quroli bo'ldi.

Beshinchidan, totalitar tuzumning shaxsga sig'inish va qo'rquvga asoslangan barqarorligi. 1930-yillarning ikkinchi yarmidagi ommaviy qatag'onlar (1937–1938) tasodifiy vahshiylik emas, balki tizimni har qanday "potensial xavf"dan tozalash mexanizmi edi. Akmal Ikromov va Fayzulla Xo'jayev kabi rahbarlarning yo'q qilinishi markazga bo'lgan sadoqatni mutloqlashtirish uchun kerak edi. Bu jarayonlarning tarixiy sababi — Stalin rejimining jamiyat ustidan to'liq psixologik g'alabasini ta'minlash va har qanday milliy yoki hududiy norozilik uchqunini ildizi bilan quratishtirish edi¹³.

Xulosa qilib aytganda, 1920–1930-yillardagi transformatsiyalarning tarixiy asosi — chorizm mustamlakachiligini kommunistik shaklda qayta tiklash, sababi esa — yangi dunyo tartibini o'rnatish yo'lida barcha milliy, diniy va intellektual to'siqlarni bartaraf etishdan iborat edi. Ushbu davrda amalga oshirilgan barcha siyosiy-mafkuraviy harakatlar O'zbekistonni to'liq markazga bo'ysundirishga qaratilgan yaxlit bir strategiyaning tarkibiy qismlari edi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Агзамходжаев С. Туркестанская автономия: борьба идей и политических взглядов. — Ташкент: Мозийдан садо, 1996.
2. Алимова Д.А. Ўзбекистонда жадидчилик ва миллий истиқлол ғоялари. — Тошкент: Фан, 2000.
3. Аминов М. 1937-1938 йиллардаги катагон курбонлари (Хотира китоби). — Тошкент: Ўзбекистон, 1999.
4. Вахабов М.Г. Формирование узбекской социалистической нации. — Ташкент: Госиздат УзССР, 1961.
5. Қосимов Б. Миллий уйғониш: жасорат, маърифат, фидоийлик. — Тошкент: Маънавият, 2002.

¹³ Эргашев Б. Ўзбекистонда мафкуравий жараёнларнинг тарихий илдизлари (1917-1930 йй.). — Тошкент: Университет, 1998. — Б. 45-60

**JOURNAL OF
SCIENCE AND INNOVATIVE RESEARCH STUDIES
VOLUME-1, ISSUE-5, 2026**

6. Люшкевич Ф.Д. Этнографические группы населения Узбекистана в 20-30-е годы. — Ленинград: Наука, 1970.
7. Мустафоева М. Ўзбекистонда хотин-қизлар озодлиги ва "Хужум" ҳаракати: тарихий ҳақиқат. — Тошкент: Янги аср авлоди, 2004.
8. Пауль Ф. Социалистическая реконструкция хозяйства Средней Азии. — Ташкент: Госиздат УзССР, 1934.
9. Раджабов К.К. Массовые репрессии в Узбекистане в 1937-1938 годах. — Ташкент: Фан, 2007.
10. Ражабов Қ. Бухоро Халқ Совет Республикаси: тарих, сиёсат, мафкура. — Тошкент: Маънавият, 2005.
11. Хайдаров М.Х. История коллективизации сельского хозяйства в Узбекистане. — Ташкент: Фан, 1982.
12. Хасанов М. Жизнь и деятельность Файзуллы Ходжаева в архивных документах. — Ташкент: Узбекистан, 1990.
13. Холбоев С. Андижон фожиаси ва миллий озодлик ҳаракати. — Тошкент: Шарқ, 2003.
14. Шамсутдинов Р. Ўзбекистонда сургун қилинган кулоқлар қисмати. — Тошкент: Шарқ, 2003.

